

5. Dávat víc než sebe sama

Schönstattskou pedagogiku je možné nazvat inovativním přístupem pedagogů ke svěřeným edukantům. Proto, stejně jako každý nový projekt, i pedagogika ideálů s sebou nese rizika neozkoušeného, rizika nově vyvstanuvších problémů, které ani v dobře promyšlené koncepci nemusí být zprvu zřejmé a ukáží se až postupem času během zavádění nových pravidel.

Avšak člověk podle mého názoru nesmí ustrnout v pohodlném modelu, o kterém ví, že není ideální. Jedině pokud člověk nové možnosti bude považovat za výzvy, které naší společnosti budou moci pomoci začít něco nového a snad kvalitnějšího, opustí pesimistické naladění a místo přílišně kritického postoje začne jednat.

Paradoxně teprve zde, v samém závěru práce, uvádím první slova P. Kentenicha adresovaná studentům. Myslím si totiž, že teprve vzhledem alespoň do některých aspektů jeho pedagogiky a životních rozhodnutí lze pochopit, co je to pedagogika ideálů, co znamená touha vychovávat z lásky, skrze lásku a pro lásku: „Byl jsem jmenován spirituálem, zcela bez mého přispění. Musí to tedy být Boží vůle. Proto ji přijímám a jsem pevně rozhodnut co nejdokonaleji plnit své povinnosti vůči vám všem, vůči každému z vás jednotlivě. Tímto se vám dávám k dispozici se vším, co jsem a co mám: vše co vím i nevím, co mohu i nemohu. Především vám však dávám své srdce.“[1] Paralelu této proklamace, která však nezůstala prázdnou frází, ale do detailů utvářela celý život P. Kentenicha, jsem našla u freiburského profesora teologie Klause Hemmerle (1929 - 1994). Ten se zamýšlí nad správnou mírou obětavosti, která zastíňuje strach z možnosti rozplýtvání vlastních sil. Klaus Hemmerle vybízí, aby se člověk neobával dávat ze sebe to nejlepší. Následující kroky, které autor ve své úvaze uvádí, ačkoli možná vypadají na první pohled jako požadavky přehnané či nereálné, pokládám za vodítko pro pedagogy v současné společnosti, jako vodítko pro takové pedagogy, kteří nepovažují své povolání jen jako zaměstnání a zdroj příjmu, ale jako důležité poslání s dopadem nejen v současnosti, ale především v budoucnosti. První krok zní: „Dej co máš - jinak to nemáš.“ Člověk skutečně má jen to, co nabízí k dispozici i druhým, protože pokud člověk nedá v šanci i riziko, že bude nedoceněn či odmítnut, neodhalí cenu toho, čeho se vzdává. V druhém kroku autor povzbuzuje: „Dej, co jsi - jinak to nejsi.“ Myslím si, že toto pravidlo platí pro pedagogy více než pro kohokoli jiného, protože jen vychovatel, který svým edukantům dá k dispozici nejen své síly a svůj čas, ale dokonce sebe sama, odhalí sebe sama ve skutečném světle. „Dej, co nemáš - pak je to tvé“. Tak by mohl znít další imperativ vychovatele, kterému záleží jak na vlastním rozvoji tak na růstu kvality jeho svěřenců. Může člověk formovat jen to, co má? Není např. na životech umělců vidět, že ze sebe vydávají i to, co ještě nemají, když tvoří nové možnosti? Stejně tak a o to více by se neměl pedagog, který spoluvytváří nejen neživé umělecké dílo, ale hodnotu lidské bytosti, bát vystoupit ze sebe sama a nabídnout i to, v čem si není zcela jistý, co sám potřebuje dotvářet. Možná to budou právě svěřenci, kteří mu pomohou růst. Vrcholem pyramidy je podle Klause Hammerle

čtvrtý krok, který formuloval v tezi: „Dej, co nejsi – pak jsi víc než ty sám, a teprve pak jsi plně tím, čím jsi.“ Vystupňovaný paradox nejen pedagogům, ale komukoli, kdo chce sloužit druhým lidem a podílet se na utváření lepší společnosti, odhaluje skutečnost, že v člověku je víc než jen to, čím v určitém stádiu je. Člověk je touhou po ideálu, touhou, která chce nekonečně víc než jen sebe sama. Pokud se tedy člověk pokusí druhým dát i to, čím není, tedy své představy, svou víru v dobro, v Boha, v řád, pak otevře cestu edukantům nejen k sobě, ale především k hodnotám, které jsou lidsky viděny často jako paradoxní, jako nesmyslné a nedosažitelné.[2]

Touha ve svobodě „dát víc než sebe sama“ označuji jako fenomén, jenž je v učení a životě schönstattskeho hnutí žitím „osobního ideálu“. Při hledání a uskutečňování osobního ideálu totiž jde o nalezení nejlepšího možného, o touhu naplnit své lidství, však ne individualistickým zaměřením jen na sebe, ale s touhou dát to nejlepší, dokonce i to, čeho člověk není schopen, co sám ještě není. Cesta k osobnímu ideálu se pak stává „naplňováním“ přirozené touhy nejen po vývoji a růstu, ale i po naplňování a překračování sebe sama. Jistě, v pedagogice ideálů vždy půjde o idealismus. Společně s Wolfgangem Krausem si však lze uvědomit, že „člověk musí směřovat mnohem výš, aby se trefil, mnohem víc toužebně očekávat, aby dosáhl dosažitelného, mít před očima ideály, aby svoje očekávání uskutečnil v nejlepší možné míře. Potom dojdeme k poznání, že nikdy nebude možné dosáhnout ráje na zemi, ale že lze stopy tohoto ráje nacházet a je následovat.“[3] Proto není na místě hovořit o „schopnosti“ dávat víc než sebe sama, ale o touze, o přání, o víře a o naději. Neboť pokud se člověk bude snažit žít „naplno“ své poslání, svůj osobní ideál, pak s „vyšším přispěním“ bude schopen i toho, čeho by za jiných okolností schopen nebyl. S vírou, nadějí a láskou chtějí stoupat výš, ve spojení s osobním Bohem toužit po uskutečnění osobního ideálu, po naplnění sebe sama pro druhé – to je podle mě úkolem výchovy ke křesťanským ideálům, to je poselstvím schönstattske pedagogiky, i dnes.

[1] KENTENICH, J. Schönstatt – Die [Gründungsurkunden](#), Vallendar – Schönstatt, 1979, s. 11 n.

[2] Srov.: HEMMERLE, K.: Každý má, co dá. Povzbuzení k obětavosti, In RAHNER, K.: Novou odvahu k ctnosti, Vyšehrad, Praha, 1998, str. 17 n.

[3] KRAUS, W. Die Spuren des Paradieses. Über Ideale, s. 11.